

EESTI POLITSEILEHT

Administratiiv-õigusline aegkiri.

Nr. 12 (68).

17. märtsil 1923 a.

III. aastakäik

Ilmub üks kord nädalas — igal laupäeval.
 Tellimise hind: aastas Mk. 800.—
 poole aastas 400.—
 weerand aastas 200.—
 Üksik number maksab Mk. 18.—

Tellimised — järgmise kuu esimesest päevast.
 Toimetus ja kontor: Tallinn, Toompea lossis. Tel. 5-15.
 Awatud kell 1/2 9 — 1/2 3. Toimetaja kõnetunnid k. 12—1.

Kuulutuste hind:
 1/1 lehek. Mk. 3000.— 1/4 lehek. Mk. 800.—
 1/2 1500.— 1/8 400.—
 1/3 1000.— 1/16 200.—
 1/32 lehek. Mk. 100.—
 Lehe eesküljel 75%, tekstis 100% kallim.
 Adressi muutmise 10 mk.
 Adress kirjade jaoks: Tallinn, Postkast nr. 338.
 Jooksew arwe „Eesti Pangas“ nr. 1056.

Siis: 1) G. Kübarsepp, Tuletõrje seadustest. 2) Prof. Dr. Berendts, Mafside füsionõudmisest. 3) A. Senfomit, Loteriidest. 4) M. Morrison, Orduaegne õigusline kord Tallinna linnas ja maal. 5) Wann. adw. R. Mitfeldt, Õigusteasutustest. 6) Ametlik oia. 7) Küsimused ja kohtumised. 8) Kuulutused.

Tuletõrje seadused.

Siseministri abi E. Kübarsepp.
 (2 järg.)

Ülewalpool ettetoodud Rahukohtu trahwifeaduse ja heakorra seaduse §§ maksawad nii maa kui linna kohta. Vinnades on peale selle igalpool maksuwuses terve rida mitmesuguseid määrusi tule hädaohu eemaldamiseks, nimelt sunduslikud määrused, mis on välja antud linna seaduse § 108 põhjal. Selle seaduse põhjal võivad linna wolikogud väljaanda sunduslikka määrusi katuste, korstnate ja ahjude ehitamise kohta, nende korrashoidmise ja järelewaatuse kohta, fergesti süttitawate ainete ladude asutamise ja ainete hoidmise kohta, kui ka hädaohu kõrvaldamiseks walgustuse õlide süttiwusest; inimeste kogumise kohtade warustamine tulekaitse wahenditega ja üldse korraldused tulekahjude ärahoidmise kohta; bö karauulide pidamine, ühenduse pidamine füsionõudmise hoowide ja uulitsa wahel; tulekustutamine, abinõud inimeste päästmiseks, waranduse kaitseks tulekahjul jne.

Wene ajutise walitsuse 15. juulil 1917 a. seaduse järele võivad alevi nõukogud anda sunduslikka määrusi tulekahjude eemaldamise abinõude ja tulekustutamise kohta.

22. juuni 1917 a. admin. korra maksmapanemise seaduse § 7 ja Wene Kub. femstwo seaduse § 108 (1917 a.) põhjal on maakonna nõukogudel sunduslikkude määruste andmise suhtes samad õigused kui linna wolikogudel mõne wäikese muutusega ja täendusega, nimelt, külade warustamine tulekaitse wahenditega, kohalikkude elanikkude osawõtmine tulekustutamise, inimeste ja loomade päästmise ja waranduse kaitse,

SHOKOLAADI JA KOMPWEKITEHAS
K. DETERT & K^o
 Tallinn, S. Batareit. 12. Kõnetr. 22-43
 Kõlge peenemaitselemad shokol. ja Monpansje „Kodumaa“.

metfade, wäljade ja elumajade tulekahjude ärahoidmise suhtes jne. kuuluvad ka maakonna nõukogude fondusliffude määruste wõimkonda.

Maakonna nõukogud Gestis ei ole seda õigust fondusliffude määruste andmiseks sugugi tarwitanud, alewi nõukogud ainult mõnel üksikul juhtumisel, kuna linnades igalpool mingisugused määrused tulekaitse asjas makswad on juba wene ajast, mis muudugi sellega seletatam, et linnadel see õigus juba kümnete aastate jooksul olnud, kuna maakonna omawalitsus alles mõne aasta tegutses.

Ettetodud seaduste ja omawalitsuse asutuste poolt antud fondusliffude määruste täitmise järele walwab peaaegselt politsei, kes ka juurdolusi toimetab ja jälgib kuritegevust, peab korda tulekahjudel jne., süüdlaste vastu süüdistust tõstes Rahukohtu trahwiseaduse § 29 ja teiste seaduste põhjal.

Politsei korralduse seaduses (§ 16 p. 5 ja 6) on politsei kohused tulekahju juhustel ainult lähedalt üldise lausega korra alalhoidu kohta tulekahjude juures ära tähendatud, kuid sellest seaduse § 16 p. 1 järele wõtab politsei kõik abinõud tarwitusele seaduste ja fondusliffude määruste rikkumiste lõpetamiseks, millega kõik ära üteldud on, ilma et üksikasjaliselt üleslugeda politsei kohuseid, mis teistest seadustest järgnewad. Et wõi siin eraldi nimetamata jätta politseile antud õigust sõjawäe osade kaasabi nõuda („Riigi Teat.“ nr. 33/34 — 1923 a., seadus nr. 30) tulekustutamiseks igasugustel tulekahju kordadel, samuti ka metfade, soode wõi rabade põlemistel ja waranduste järewalwamiseks tulekahju ajal. Sõja- (kaitse-) wäeosa abikustumise õigus on sifeminist-

ril ning linna- ja maakonnapolitsei ülemaal. Abinõudmisega pööravad ametiwõimud kirjaltikult wastawa garnisoni wõi wäeosa ülema poole (kui koha peal alalist garnisoni et ole), kui aga wiivatada ei wõi, siis ka muul wiisil; sel korral peab aga nõudmist kirjaltikult kordama (tõendamata) esimesel wõimalusel, hiljemalt aga kuue tunni jooksul. Kodanlikes wõimud selgitawad abikustunud wäeosa ülemaale tema ülesanded ja ei käsuta ise sõdurid. Et wõi ka abikustunud wäeosa ülema peale panna iseseiswate politseile omaste kohuste täitmist, waid wõib neilt ainult kaasabi nõuda.

Ministeeriumite asutamise seaduse § 363 (märkus) lisas p. p. 15^a, 15^b, 23 ja 32, on ettenähtud isearaline komitee kinnituse asjus ja tulekahjude vastu wõitlemise asjus ja sellekohane osakond sifeministeeriumi juures. See komitee on Riigikogu poolt wastuwoetud seaduse põhjal („R. T.“ nr. 89 — 1922 a.) kaheks jagunenud: kinnituse komitee on rahaministeeriumi juurde ülewiidud, kuna tulekahjude vastu wõitlemise komitee sifeministeeriumi juurde edasi jääb. Selle komitee ülesandeks on asjad, mis puudutawad abinõusid tulekahjude häda vastu wõitlemiseks. Komitee ei ole seni Eesti Wabariigi kestwuse ajal mingisugust tegevust awaldanud, sest et meie olud seda ei ole wajanud.

Käesolewas kirjatusis on ettetoodud kõik praegu Gestis makswad seadusandlised määrused wene ajast, mis puudutawad tulekahjude vastu wõitlemist. Need seadused käsitawad ainult politseilisi abinõusid, korraldusi ja määrusi tulekahjude ärahoidmiseks ja nii mitmedki neist weel makswatest seaduse nõuetest on ära ununenud, sest et nende täitmist ei ole wõimude poolt tähelepanud ära nõutud. Nagu juba eelpool näitatakse, on tuletõrje kohta käitwad seadused mitmes seaduste wäljaannetes laiali ja nad on wähe kätte saadawad kodanikkudele, kui ka asutustele. Et tule siis ka imestada, et nad unustusesse on sattunud, kuigi mõnede senti tähelepanemata jäänud seaduse nõuete täitmine soowitaw ja kasulik. Wõtame näituseks nõude tulekustutamise riistade pidamise kohta taludes jne., millest küll waewalt kuski finni peetakse.

Üldse aga peab üttema, et neis makswates seadustes puuduwad koguniisti määrused tuletõrje kohta selles sibil, nagu see uue- maal ajal on wäljakujunenud tehniliste abi-

Suitsetage
Eesti paberosse
FRU-FRU

nõude tarvitusele võtmisega tuleõnnetuste vastu võitlemises ametlikult ja eraviisil (wabatahtlikult) korraldatud organisatsioonide kaudu.

Ei ole kangeltsi küllalt politseilistest määrustest tule õnnetuste ärahoidmiseks üleilbse ehk tulehädahoju piiramisest tulekindlate ehituste, kustutamise sisseseadete jne. läbi. Tuleb küllalt juhtumisi ette, kus tulekahjud siiski laiemal ulatusel saavad, millega võitlemiseks tuleõnnetusest puudutatud elanikkude eneste jõud puudulid. Tõuseb vajadus eri organisatsioonide järele, kellel oleks kindel korraldus, distsipliin, wilumus ja kogemused lahti peasenud tule kustutamiseks või tema laialilagunemisele piiri panemiseks, sest ei aita üksi rahwahulk, kes sageasti ainult segadust sünnitab, sest et igaiks käsida ja oma pääd talitada tahab. Tuletõrje tähtsus on wistist igaihele niiwõrd selge, et sellest palju rääkida ei tarwits. Ei ole ka selle kirjatuksi ülesanne. Uue seaduse eelnõuga, mis praegu Riigikogus harutamisel, tahetakse tuletõrje õestis kindlale seaduslikule ja ühtlasele alusele rajada ja tema edenemisele hoo gu anda.

Tuletõrje organisatsiooni asutamine tahetakse eelnõu järele linna ja alewi omawalitlustele sunduslikuks, kui ei ole kohal wabatahtlikku tuletõrje seltsi, wabatahtlikkude seltside jaoks töötataks normaal põhiftri wälja ja mõned nende kuludest tulekustutamise juures wõetakse omawalitluste peale. Seni tegutsenud tuletõrje seltside liidule luuakse seadusline alus. Tuletõrje asjandus pannakse riiklise järewalwe alla, mis koondatakse siseministeeriumi; siseministrile antakse õigus tuletõrje asjas üle riiklisi määrusi anda ja omawalitlustele

ainult sedawõrd ja neil aladel, mis siseminister määrustega ei ole korraldanud; seda on ühtlustamiseks waja. Seadus ise on wõrdlemisi wähearwulise õõ-ga ja oleks aluseks, millel awar edenemine wõimalik. üfikasjalisi ja tehnilisi korraldusi ei olegi soowitaw seadusesse wõtta, sest see raskebaks nende muutmist wajaduse korral. Instruktiooni või määruste jaoks jääks kindlaks määrata kõikfugu tulekahjude ärahoidmise kohta wabrikutes, tehastes, põlewkim, metsa ja turbatõõstuses, raudteedel, jadamates, lõhkewate ja kergesti sütitawate ainete walmistamisel jne. Walwe teostamine ja määruste wäljatõõtamine wajab erijõudu. Selleks on seaduse eelnõus ettenähtud tuletõrje inspektor politsei peawalitluse juures. Peale selle sijalda seaduse eelnõu weel määrusi elanikkude tuletõrje kohustuse, hobuste ja weoristade andmise kohta. Seaduslikule alusele on ka seatud mitmed tulekustutamisel ettetulewad wõtted, millel seaduswastaline ilme on, kuid mis tulehädahoju tõttu paratamatud, näit. korteri puutumatusel kütendamise, mitte põlewa waranduse häwitamine ja tarwimine tulele tõkete tegemiseks jne., millest jeniised seadused midagi ei lausu.

Tähtis osa seadusest on see jagu, mis tuletõrjujate pensioni ja toetuse saamise õiguse ära määrab, kui töowõimu kaotus wõ wigastus on saanud tuletõrjuja kohuste täitmisel või selle tagajärjel saanud raskete haawade või wigastuste tõttu. Pensioni ja toetusraha maksmine on eelnõu järele riigi kohuseks, sest tuletõrje on suurel mõdul riigi huwides, kuna abiraha saamine õnnetuse puhul oleks suureks ergutuseliks tuletõrje tõõdest osawõtmiseks inimeste ja waranduste peastmiseks. (Lõpp.)

Maksude sissenõudmisest.

Tartu ülikooli professor Dr. Berendts.

Kaks maksude korralikku sissetulemise kindlustuswiisi, mis warematal aegadel wäga armastatud olid, on nüüd kõrwale heidetud ja praegu pole eeldusi neid uuesti toimumisel näha, wähemalt kultuur-riikides. Pole weel! sest kindlustus seks puudub; said ju uuesti eluõitguse kaks sissetuleku wiisi, mis paistsid juba lõpulikul arhiwi heidetud olewat; sunniviisiline

laen ja maksude maksmine naturas, aga mitte rahas. Reed kaks wiisi aga, millest ülemaalpool jutt, on — maksude sissenõudmise õiguse wäljamüümine (orkynb) ja ühistagamus (кредитная попка). Kui meie esimesest nõudmise wiisist juttu teeme, kerkivad mälestusse kõige inemad were ja higt wäljapressimise pilid, mis maksude sissenõudmise omanik-

fude tegewust ennerewolutsioonilisel Prantsusmaal ja wiinamüügi õiguse omakiffude tegewust Wenemaal kuni 1862 a. pildistawad. Need kui teised olid lihtsalt wereimejad, kes rahwa kulul endid rikastasid ja kogu ametkonna, ülemast alamani, ära ostsid. See maksude sissenõudmise wiis tuleb nüüd ainult erandina ette ja ainult pool-kultuurilistel maal. ühistagamus — kõikide maksjate wastutus ühe eest ja ühe wastutus kõikide eest — on juba muinasjutu ilma walgunud ja isegi jagatawate ehk kontingenteeritud maksjude juures jeda wiisi ei tarwitata. Ka siin on Wenemaa kogemused hoiatuseks. Mälestus on weel wärsk, sest ühistagamus sai ainult XX aastajal lõpulistult ära kaotatud, kuna endisel hingemaksjude ajal see üks armjamaatest wõtetest oli, mis maksjude täissumma sissetulemist kindlustas, ühtlasi aga palju wiletsust tekitas. Ka meie maal — endistes „Baltimere kubermangudes“ tunni ühistagamust talupegade kogufondade wahel, talupegade wabastamisest, 1816—1819 a. alates. (Kuni selle seadusandluse aktini wastutasid Ekateriina II poolt 1783 a. sisse seatud hingemaksjude eest mõisnikud.)

Jagatawate maksjude hulka, nagu teada, kuuluwad maamaks (n. n. tiinmaks), osa tööstusmaksu (jagataw liisa-tööstusmaks, kusjuures üksikute maksjate maksu summa eest ei wastuta kõik osalised solidarselt, waid igüks ainult oma osa eest). Sel aastal on aktiivi poolt Eesti Wabariigis maks tuletikkude pealt muudetud kontingenteeritud maksuks, kuid üksikud töösturid ei wastuta mitte terve kontingendi eest, waid igüks ainult oma osa eest.

Järjekult tunneb meie aja finansõigus maksjude sissenõudmise puhul ainult kolme liiki asutusi: 1) rahaasjanduse ametkonna esitajaid, 2) politsei asutusi ja 3) omawalitfusse asutusi.

Kas on nüüd otstarbekohane politsei peale kohustusi panna, mis maksjude sissenõudmisega kaas latemas wõti kitsamas mõttes seotud?

Endisel tsariaegsel Wenemaal, kuni XIX aastajaja 90. aastate reformideni oli maksjude sissenõudmine politsei funktsioone täitwatele isikutele üheks peaülesandeks, näit. kuberneridele, isprawnikutele ehk politseimeistritele, stanowoi pristawitele, urjadnikkudele, wallawanematele ja küllawanematele jne. Ainult shandarm jäi sellest talitusest eestkätt eemale. Kuid era-

fordsetel juhtumistel tekkisid ka erafordsed orgaanid maksmatise sissenõudmiseks. Wajab ainult meele tuletada, mis Wenemaal XVIII aastajal sündis, kus sõjawäeosad, ohwitseridega eesotsas mööda Wenemaa lõndisid maksmatist elanikkudelt „wälfloppides“, sealjuures mitte agaraid kubernere ja wäepealikuid arreteerides ja raudu pannes. Nutt ja hoigamine kostis linnadest ja küladest. XIX aastaj. enam sarjeid operatsioone ette ei wõetud, walitfewate kombes pehmenesid ajajooksul, kuid kuberneride ja nende alamate energiat ja osawust maksjude sissenõudmisel peeti siiski üheks paremaks kõlblikkuse tundemärgiks. Kuid tagajärjed polnud siiski hiilgawad. Maksmatise summad tõusid miljoniteni ja need tuli perioodiliselt, n. n. kõige armulijema manifestiga ehk wähematel juhtumistel rahaministeeriumi määrustega ehk walitfewa senaadi ukasjidega kustutada.

Õsloomustaw oli see, et maksmatised kaswad mitte ainult talupegade ja linnakodanikkude, waid ka mõisnikkude arwel, kuid wiimaste peale waadati sissenõudmisel läbi sõrmede ja nende wastu jarnaseid farne abinõusid ei tarwitatud. Kõige korralikumateks maksjateks olid tol ajal endised Baltimere kubermangud. Siin oli maksmatise summa wõrdlemisi wäike.

Möödunud aastajaja 90. aastatel (1891, 1893, 1895) sai fiskaal-kontrolli- ja täidesaatew polttseiline wõim ja kompetents maksjude alal tublisti piiratud ja suur osa neist ülesannetest maksu inspektioonile ja semstwo jaokskonna ülematele (kus wiimased leidusid) üle antud. See oli ka täitfõige ning ammuoodatud samm. Politsei ei peaks fiskus-orgaani ülesandeid täitma, see pole tema asi ja temal puudubki wõimalus neid ülesandeid rahuloldawalt täita. Tema peal lasub juba niigi jarnane hulk kohustusi, et kõige tõsisem püüdmine juure waewaga selle ülesandega walmis saaks.

Kuigi mitte Peeter I tuntud lausega (tema kirjutuses peamagistraadile 1720 a.) leppida, et „politsei on kodanikkonna hing“, on siiski tema tegewusala sedawõrd laialdane ja nõuab jarnast waimlist ning kehalist jõupingutust, et fiskus-kohustustega teda weel koormata — oleks peaaegu wõimatut nõuda. Selle tõttu on politsei mitmel mail, näit. Saksa osariikides, pea täiesti maksjude sissenõudmisest wabastatud ja tema abi tarwitatakse ainult erafordsetel juhtumistel, kus wägijalla wastu kaitset waja.

Benemaal tuldi liig hilja sellele otjusele — politsei õlgadelt seda koormat maha võtta ja sedagi mitte täielikult. See hiline otjus häid tagajärgi ei annud. Rääkimata sellest, et politsei ülesastumine maksude sissenõudja osas rahva pahameelt tema vastu suurendas, nähti temas selle tõttu mitte niivõrd korra ja rahu alalhoidjat, kui tüütawat „väljaloppijat“. Politsei varustamine fiskaalsete kohustustega, awas toleaegse kodanikkude madala moolaalse tasapinna juures politseile amarah võimalused omawoli tarvitamiseks ja altkäämaksuvõtmiseks.

Sel wäärnähtusel olid ju weel teised mõõduandwad põhjused. Wene riik tasus oma ametnikkude, eriti alamate, tööjõudu sedawõrd narrilt, et just sellega ise neid seaduswastaste sissetuleku hallikate otjusele tõukas. Wõib welda, et Benemaal see wäga kalliks maksma läks, et tema nooremad ametnikud talle nii wähe maksma läksid. Jätkuud aga, kes palga peal pool näljas elasid, warustati kodanikkude raha-

toti juhtes suure wõimuga! Arusaadam, et ainult wähesed arastmistele ja altkäämaksudele wastu suutsid panna! Ei, politseid ei tuleks jarnasesse seisukorda asetada. Inglise wanajõna ütleb: „kui puudus uksest sisse tükib, hüppawad kõik kumme käsku atendest välja“.

Dige oleks maksude sissenõudmise kohustusi iseäraliste järelewaatajate ja sissenõudjate ametnikkude peale panna, kes rahaministeeriumile alluksid ja eriti maksuinspektorite otjekohese juhatus ja kontrolli all töötaksid. Selletaoline muudatus sündis teisel alal. Wanasti walwajid rentisid sõjawäe karaulid; see walwe usaldati aga hiljem eraldi selleks palgatud wahtidele, sest sõjawägi pole ju rahaliste ülesannete jaoks loodud. Miks ei wõi ka maksude sissenõudmise alal tööjõutuse põhimõtet läbi wiia, kui seda muil riigi elu aladel teostatakse. Oleks isegi soowitaw, et igasugu maksu teadaande lehtede laialikandmine mitte politsei, waid sellekohaste maksukullerite kaudu sünniks.

Loteriidest.

A. Lensomit.

Õnnemängudeks nimetatakse jarnast toimingut, kus mängija kasu wõi kahju oleneb ära ainult juhuselt, kuid sugugi mitte tema mängu oskusest ehk osawusest. Kui mängija wõidu lootuses riskerib oma warandusega ehk suurema rahajummaga, siis arusaadamalt ei wõi mängija mängu juures olla ükskõitne. Õnnemängud on juba wanast ajast peale olnud kahjulikud rahwale, mispärast riigi otjekohene kohustus on selle järele walwata, et õnnemängusid mitte awalikult ei toimetata ja et sellega laiemat rahwa hulka mitte kaasa ei wista, mis wäga kahjulikult ja raskelt majanduslise seisukorra peale wõib mõjuda.

Õnnemängude hulka kuuluwad kaardimäng, würflimäng, lotto, Ameerika oksjon, wäljalooftimine, loterii ja teised.

Õõikidest õnnemängudest, mis käesolewa ajani wälja mõeldud, peetakse loteriid nii kõlbluse kui ka majanduslise kahju wäheuse tagajärgede seisukohalt kõige süüdsamaks, sest siin on kaotuse ja wõituse suurus juba kõigil osawõtjatel ette teadning loterii ettemõtja tegewuse tõttu ja ka teistel mängu asjaoludel see ei muutu.

Loterii all mõistetakse organiseeritud õnnemängu, mille juures kasude wõi kah-

jude aramääramine oleneb juhuslisest wäljatõmbamisest üht ehk teist piletit wõi numbrit (liisk, lot). Juriidiliselt on loterii ühendatud leping, kus üks pool (organisator) kohustub andma teisele (igakuise pileti omanikule ehk sissemaksjale) määratud summat ehk asja sel juhtumisel, kui temale wõit langeb ja teine pool kohustub tagasi nõudmata ära maksma summat pileti eest ehk loosi raha ararippumata sellest, kas tema pileti ehk loosi peale wõit ehk selle osa langeb wõi mitte. Sel kujul omandabki loterii just õnnemängu ilme. Majandusliselt seisukohalt on see — ükspärase isikute kasusaamine teiste kulul, mille aluseks ei ole mingisugune normaalne ja õiguline aramääramise fakt, waid pime juhus. Samuti ei kiideta seda heaks ka moraalselt seisukohalt, sest teistes wastolus seltskondliste elukommetega, loterii toob omaga kaasa rea mitterahuloldawaid järeldusi rahwa seltskondlise-politilise kaswatus juhtes. Need järeldused saawad suuremal ehk wähemal mõõdul loterii toimepanekute wiisidest.

Rahwa peale suurema kahjuga mõjub nimeetatud numbrit loterii (lotto). Üht loterii rahaliste wõitubega pannakse toime

harilikult heategewateks otstarweteks. Määratud rahajumma jaotatakse siin suure arwu wõrdlemisi odawate pileтите wahel ära, kusjuures wõitude juhused on tingitud pileтите hinna alandusest. Sellest määratud summast, nõnda siis, arwatakse maha loterii kulud, siis see summa, mis on määratud heategewaks otstarweteks ja ülejäänud summa jaotatakse wõitudeks. Mängijatele harilikult ei awaldata, misjulguse osa pileтите peale üldisest pileтите arwust wõidud langewad.

Wähem kahjulik on, nõndanimetatud klassiloterii (Klassenlotterie), kusjuures määratud summa jaotatakse teatud arwu pileтите wahel mitmes suuruses (terwe, pool, weerand jne.) ja mitmehinnalisteks. Rahast, mis kawatsetakse saada pileтите müügist, eraldatakse see summa, mis määratud heategewaks otstarweteks, ülejäänud summa jaotatakse mitmehinnalisteks wõitudeks, mis oma kord klassidesse jagatakse. Sarnane loterii pannakse toime ettenähtud kawa järgi, mis üldiseks teadmiseks wäljakuulutatakse ja mille tõttu wõitude, pileтите ja järjekulul ka mängijate wõitude juhused juba ette teada on.

Kõige vähem kahjulik kõigist loterii tüüpideest oleks protsentiline loterii ehk wõidulaen. Riigi poolt tehtud laenu rutulise osawõtmise mõttes rahwa poolt, korraldatakse teatud ajajärgudel wäljaloozimisi, kus protsentide asemel ehk wiimase odawa hinna arwel wõidud määratakse ja wõidulaenu pileти omanikul õigus jäetakse toimepandamatest wäljaloozimistest osa wõtta. Iga wäljaloozimisele määratakse teatud arw mitmehinnalisi wõite, mis langewad nende omanikkude pileтите peale, mille numbrid loosirattast wälja tõmmatakse. Wõitude wäljaloozimisele järgneb harilikult ka wõidulaenu pileтите kustutamine wäljaloozimise teel.

Sarnasel loterii wäljaloozimisel ei kaota pileти omanik iialgi pileти nominaal hindu, kuid paljudel laenudel saawad teatud protsendi; wõidud on aga selle juures protsentidele lisaks.

Loteriide toimepanekul tuleb aga ilmsiks jagedased kuritarwitused ja petmised nende ettewõtjate poolt, mis pärast riikide walisused on sunnitud loteriide toimepanekut lubama ainult heategewateks otstarweteks, usaldades neid teatud seltside ehk isikute wastutusel korraldama, monopoliseerima neid oma kätte wõi täiesti ära keelama.

Nõnda on wiimase ajal Prantsusmaal ära keelatud loteriide toimepanek, wälja arwatud mõned tähtsa iseloomuga heategewate asutuste poolt korraldatawaid loteriid. Samuti on Inglismaal kõik loteriid ära keelatud, waatamata, et inglaskel on kalduwused igajulguseid mängusid korraldada.

Teistes Euroopa riikides sunniwad majanduslised rasked olukorrad lubama alalist loteriide olemasolu ehk neid tarwitusele wõtma wahete wahel.

Nii näeme, et Saksamaal uus loteriide seadus 8. aprillil 1922 a. maksma pandi, mille järele on lubatud riigis awalikkusi loteriisid ja wäljaloozimisi toime panna, kusjuures ei ole ära keelatud laatadel ja rahwapidudel korraldatawaid wäljaloozimised. Etin wõimad pileтите ehk looside ajet täita ka paberirullikesed ehk sarnased abinõud. Kõikideks toimepandawateks loteriideks ja wäljaloozimisteks peab selle ettewõtja muretsema seaduses ettenähtud loa. Peale selle on tema kohustatud kohaliku maakonna maksuametile hiljemalt 30 päewa pärast loa saamist esinema sellekohase teadaandega, milles aratähendatud peab olema ettewõtja nimi, elukoht, looside ehk pileтите arw ja hind jne. Teadaanne or maksuametil tarwilik sellepärast, et loterii ehk wäljaloozimise korraldajalt riigi heaks wõetawat maksu sisse nõuda. Saksamaal loteriide seaduse järele käiwad kõik loteriid ja wäljaloozimised, riigi heaks wõetawa maksu alla, wälja arwatud need, millede pileтите ehk looside kogusumma on vähem kui kolmsada marka ja ka need, mis üksnes heategewaks otstarbeks korraldatakse, kui nende looside hind kogusummas üle wiiekümne tuhande marga ei ulata. Kõikide teiste awalikkude loteriide ja wäljaloozimiste juures, käib iga saja pileтиst wõi loosist kakskümmend riigimaksu alla. Kuritarwituste ja lubata loteriide ja wäljaloozimiste ärahoidmiseks on kohustatud iga loterii ehk wäljaloozimise toimepanija pileтиd ehk loosid ära tembeldama, ka siis, kui see maksu alla ei käi, kus siis sellekohase märkusega tempel pileтиle wõi loosile liiuakse. Riigimaksu mitte äramaksmise korral langewad loteriide korraldajad karistuse alla, kus neil maks wiiekordselt sisse nõutakse; sissenõudmise alammäär on aga wiiskümmend marka. Kohalikus maksuametnikus ühiselt politsiega on kohustatud järel walwama õiglase loteriide ja wäljaloozimiste toimetuse ja korraliku riigimaksu äradiendamise üle.

Mis Gestisse puutub, siis on meil seadusandliku delegaatsiooni poolt 2. augustil

1919 a. vastu võetud loteriide seadusega („R. T.“ nr. 53 — 1919 a.) lubatud loteriit- sid toime panna seltsidel ja asutustel ai- nult heategewateks, kunstlisteks või tea- dusliffudeks otstarweteks. Üksikutele iji- futele loteriid toime panna ei ole seaduses ette nähtud.

Lubaandmine loteriide toimepanekuks allub: 1) maakonna- või linnawalitsusele, kui müügiletulewate pileтите kogusumma on alla 25.000 marga ja wõitudeks ainult asjad; 2) sifeministrile — kui müügiletule- wate pileтите koguhind on 25.000 mk. — 100.000 mk. ja wõitudeks on raha või as- jad ja ka sel puhul, kui pileтите koguhind on alla 25.000 marga, kui wõitudeks on raha; 3) sifeministrile kokkuleppel rahami- nistriga, kui pileтите koguhind on 100.000 m. — 1.000.000 m. ja 4) Wabariigi Walitsu- sele kui pileтите koguhind on üle 1.000.000 m. või kui tahetakse loteriid toime panna määruses mitte ettenähtud alusel. Loterii õiglase korralduse kaitseks on selles seadu- ses ette nähtud, et lubaandja asutus kor- raldajatele võib tagatiraha (kantsjoni), käemeht jne. nõuda. Siis on seaduses kind- laks määratud loterii wõitude arm ja wõit- tude koguwäärtus, nimelt, wõitude arm ei tohi vähem olla, kui $\frac{1}{100}$ müügiletulewa- telt piletitest (loosidest) ja wõitude kogu- wäärtus mitte vähem kui $\frac{1}{5}$ pileтите (loo- side) hinnast. Müüidawatel loterii piletitel peab ära tähendatud olema looside ehk pi- letite hind ja wõitude hind ja arm, loosi- mise tähtaeg ja koht. Kui loosimise täht- ajaks ei ole kõik piletid müüidud, võib wõit- tused wälja loosida ainult äramüüidud pi- letite wahel.

Meil toimepandawad loteriid kätwad ka riigi heaks wõetawa maksu alla, kusjuures maksu wõetakse wõitudelt, mille hind 100 kunni 1000 marka 10%, mille hind 1000— 10.000 marka 15%, mille hind üle 10.000 marga 20%; ainult need wõidud on mak- sult wabad, mille hind alla 100 marga.

Loteriide ettewõtjad on kohustatud jeda maksu mitte hiljem, kui kuu jooksul Gesti Wanga osakondadesse riigikassa arwele ära maksma.

Wõltsimiste, petmiste ja teiste kuritar- wituste eest langewad süüdlased karistuse alla, mis on kaardimängude kohta maks- wad (waata W. S. Kogu XV köide nuht- lussead. § 992).

Samuti karistatakse loata awalikkude lo- teriide toimepanijaid R. R. seaduse § 47 järele nimelt, peale leitud pileтите konfis- keerimist rahatrahwiga kunni 20% kogu pi- letite müügist saadud summast, aga kui see teadmata, siis rahatrahwiga kunni 200 rbl.

Lõpuks võiks tähendada, et sageli awa- liffudel ballidel ja pidudel on moeks saa- nud Ameerika oksjonid ja muud sarnased wäljaloozimise toime panna, mis ilma kindla plaanita korraldatakse ja mida meie seadustes ei ole ette nähtud. Sellepärast tuleb politseil rahwa huwides selle järele walwata, et seaduste rikkumise sarnasel ku- jul ette ei tuleks, ja seadustega mitte lu- batawate õnnemängude toimepanekute eest süüdlasi ülalnimetatud seaduste kohaselt wastutusele wõtta. Võiks weel tähelepanu ihe asjaolu peale juhtida ja nimelt, et wä- ga tihti loteriide korraldajad wäljaloozimi- se tähtaega pikendada paluwad, mida wahel mitu korda ihe loterii juures tehtakse. Sel- le juures jätawad äga korraldajad niite tähtaegade päewa awalikult teatamata nii, et loterii osawõtjatel wõimalus puudub nendele langenud wõitused tähtajal wälja wõtta. Meil tuleks äga loteriide kohta sa- nane määrus maksma panna, et kõik pi- kendused ja loosimise tähtajad saaks üldi- seks teadmiseks kas ajakirjade ehk muul teel wälja kuulutatud. Siis jääks osawõt- jatel oma äranägemise järele wõimalus, kas wõitused wälja wõtta ehk neid soowi korral seltsile või asutusele heategewaks otstarweks tagasi kinkida.

Orduaegne õigusline kord Tallinna linnas ja maal.

Politseiametnik M. Morrison.

Kurituulsa Süripäewa õõ wastuhakkamise järele meie maal, mida küll kangekaelse ordumeistri Bur- hard von Dreileweni abil sumbutati, oli Daani wa- litfus ometi äratundmisele jõudnud, et tal üleme- relist hertsogiriiki, Gestimaa, on wõimata kind- lalt walitseda ning selle tagajärjel läks Tallinn ühes põhjapoolse Gestigaga müügi teel ordu kätte. Nii asus, kuningriigi järele meie maale walitsema

jelleaegne wabariit, kui ordumeistri walitsemise wiisi wabariigi üheks põhijooneks pidada.

Misjuguft muudatusi tõi uus riigikord? Peab ütleva, et mitte wäga suuri. Sest Tallinna alustia- jad ja kuulsa walli ehitajad daanlased, olid annud linnale ja maale omaaegse õigusliffe korra, mida orduaeg parandada ja siluda võis, iheäranis suurel wiisil uut ei olnud ordul juure anda. Daani maa-

valitseja ajemele ajus kõige pealt Toompea lossi elama ordukontuur ühes abiliseaga. Kontuuri enda käes oli ülem tsiviil- ja sõjavõim, kuna tema abiline ainuüksi ordu sõjamehi õpetas, varustas ja komandeeris. Mõlemad kõrgemad ametnikud elasid Toompea lossi neis ruumides, mille müürid enne Riigikogu hoone ehitust paigalt kõrvaldati ning millede rüübid veel Toompea kantši õhtupoolel küljel vedelewad.

Ordukontuuril oli peale abilise veel nõuandjats ja kaasatajats isejugune kollegium, wõi nõuõngu (Landesrat), kes koos seisis riüütlike poolt walitud maanõunikudest teatud aja peale. See nõukogu harutas peale puht administratiivliste asjade ka suuremaid tsiviil ning kaelakohtu asju ning oli edasikaebtuse (appellatsiooni) kohaks mõningatele alamatele kohtuasjuustele. Igal maakonnal oli juba siis olemas nõndanimetatud maakonna kohus (mannrihter), mis mitmest aastastajast läbi kuni Läänemere maade kohtute weneastamise ajani ulatas. Harjumaal mannrihter ajus Toompeal ja mõistis kohtu Toompea ja Harju maakonna üle, kuna Tallinna alilinn oma kuulsa magistraadiga tema alla ei läinud. Mannrihteril oli peale eesistuja kats aadeli soost kaasistujat ja olgugi, et kohtu protokollid Saksa keeles peeti, tarwitati kohtus kõnelelehts tihti nii Eesti kui ka Saksa keelt parallelselt.

Alilinna üle walitjes ja mõistis kohtu linna magistraat, kellest Tallinna minewikus õige hea ja kustumata mälestus järele on jäänud. Nimelt püüdis Tallinna magistraat otsekui orduwõimu kiusie kõige raskemal surwe ajal õiguslikult korda püsti hoida ja klassiwahede terawust wäheleastumise tõttu wähenõuda isegi siis, kui ümberringi pilkane piimedus maad ja rahwast kattis ja sarnaseid püüdeid teiste linnade poolt mitte näha ei olnud. Wäga huwitaw on selles asjas järgmine asjaolu. Suuba 1513 a. kuulutas Tallinna magistraat, et linn neid talupoegi, kes maalt mõisnikkude juurest linna müüride taha warjule põgenewad, oma isandatele neid enam wälja ei anna, sest uusi jõudusid on linnal enesel kaitsemiseks waja. Kui aga aadel sellega rahul ei ole, siis teadku, et linn talupoegi ei kutsu, waid, et need ise tulewad ning et Lübecki õigus ei luba sarnaseid warjuotsijaid wälja anda. Peale selle ei ole magistraadil kohtumõistmisel seisuste wahed tähtsad ja raekohus mõistab ühtewiisi õigust sellele, kellel õigus on, olgu see mõisnik wõi talupoeg, rikas wõi waene, waimulik wõi ilmalik.

Aadelti see raekohtu seletus ei rahuldanud ja warsti näeme rasket kokkupõrget mõlemi wahel, mis tuntud on pita ja ägeda wõitluse nime all Toompea ja alilinna wahel. 1535 a. oli Riisipere mõisa pärisheerra Johann von Urküll oma talupoega Suurepere Madist mingisuguse süü pärast lahkunud linn mõtta, teda peksnud ja piinanud. Madistel oli aga korda läinud ära karata ja teades, et Tallinn ainus koht, kus wõib leida õiguslikult kait-

set, katsus linna põgeneda. Kuid Johann v. Urküll kihutas põgenejale järele, sai ta Habersti mõisa juures kätte, wõttis kinni, wiis Riisiperesse tagasi ja lastis seal furnuks piinata. Müüd näitas ka magistraat oma mehifust. Riipea kui Johann v. Urküll Tallinna tuli, wõeti ta ise wangi, süüdistati, et ta on linna õigusi linna maa peal (Habersti on linna mõis) inimest kinni wõttes rikkunud, mõisteti surma, otsus saadeti Harjumäramas täide ning seda ei jõudnud Toompeale kokku kogunud riüütlik, alla tormates, mitte enam ära hoida.

Kaelakohtu asjades olid magistraadi otsused lõpulitid ja Tallinna magistraat oli appellatsiooni kohaks Ratwere ja Narwa linnadele, kuna Haapsalus ja Läänemaal piiskoppide maana oma asutuste kaudu õigusemõistmist teostati. Suuremates kodanlikes asjades mõis aga Tallinna raekohtu peale edasi kaebada Lübecki raekohtule ja seda õigust on õige laialt tarwitatud. Raekohtu otsustusteks alamateks kohtuteks olid nõndanimetatud „vogteide“ kohtud (Vogteigerichte), kust ka asjad raekohtusse edasi kanti.

Et vogteikohtutest orduajal selgemat pilti saada, tuleb ütelda, et Tallinnas juba siis dieti kolm vogti oli, kes wäiksemaid asju harutasid. Esimene neist oli alaline palgaline isik, kes ise tähtsujeta asju harutas, kohtu mõistis ja otsused oma abilise kaudu täide saatis. Seesama vogt toimetas ka kõigis suuremais asjus eeluurimist ja andis protokollid otse raekohtule otsustamiseks edasi, kuna raekohtu poolt tehtud otsused vogt ise pidi seatud korra järele täide saatma. Kii oli vogti tegewus täitja jarnane meieaja politsei tegewusele ja vogt juba orduajal korraline politsei tegewuse ja politsei wõimu esitaja. Vogt mõis käsutada ka linna raekolde tite komandot, mis Tallinnal juba sellel ajal olemas.

Teiseks vogtiks oli üks raekohtu liige, nõndanimetatud hercadvogt, (Herrenvogt), keda raekohus walits oma liigete keskest omawaheliste tülide ja sekelduste harutamiseks, aga ka sarnaste parema seisuse keskel tõusnud asjade lahendamiseks, mis awalikust mõnejugustel põhjustel ei kannatunud. Selle vogti tegewusest on wähem teada, kuna aga eelpoolnimetatud linnavogti kohus orduaja lõpul, 1550 a., alamkohtuks (Niedergericht) ümber nimetati ja selle nime all kestis see asutus edasi veel mitu aastajada.

Kolmas vogt ajus Toompeal, lossi vogti nime all. Sellel vogtil olid mitmeti teissugused kohused, kui Tallinna linna vogtil. Nimelt oli ordu korraldusel maal ja linnades olematesse lossidesse igale poole orduwõimust esitajad paigutatud, suurematesse kontuurid ja vogtid wähematesse vogtid üksi. Lossi vogtid olid maal peaaegu alikult makkude kassenõudjad ja wäiksemate tüllasjade diendajad, kuna nad wiist suuremates tüllasjades mannrihterite jaoks eeluurimist toimetasid. (Särgneb.)

Õigusteadusest.

Tsiwiil-õigus.

Wann. adw. K. Mikfeldt.

a) Täitmise subjektid. Nagu veldud, peab täitmine sündima õige isiku poolt õigele isikule ja sellepärast on wõlgnik oma kohustusest waba ainult siis, kui tema on täitmist andnud usaldajale enesele ehk kõige vähemalt tema esitajale, kellel rahuldamise wastuwõtmiseks sellekohane wolitatus (§ 3488).

Siiski on juhtumised, kus wõlgnik wõib täitmist toimetada mitte usaldajale, waid kellegile teisele. Näit. tõrgub usaldaja wõlga wastu wõtma, siis wõib wõlgnik raha kohtu deposiiti sisse maksta; ei ole usaldaja tegewõimuline, peab wõlgnik täitmisega pöörama tema seadusliku esitaja — eestkostja poole.

Täitmine peab tehtud saama õige isiku, s. o. wõlgniku poolt. Kuid wõlgniku isik on ainult niiwõrd tähtis, kuiwõrd kohustuse siju wõlgniku isiklist tegewust nõuab, nagu teenistuse juures. Kes usaldajale aga raha maksab, wõi kaupa muretseb, ei ole temale mitte tähtis, peaaugi et tema oma raha wõi kauba kätte saab. Sellepärast wõib ütelda, et kohustus on täidetud ka siis, kui täitmine wõõra isiku poolt tehtud ja usaldaja tahtmise wastu, ja isegi siis, kui on tehtud mitte õigele isikule, aga õige usaldaja on lõppude lõpuks seda kätte saanud, mille peale temal õigus oli (§§ 3487, 3492).

b) Tähtaja tähtsus seisab selles, et enne selle kättejõudmist usaldaja ei ole õigustatud wõlgniku käest kohustuse täitmist nõudma; niisamuti ei ole ka wõlgnik kohustatud seda tegema. Täitmise aeg ripub ära kõige esmalt poolte kokkuleppest, selle puudusel aga seadusest. Kui tähtaeg ei ole kindlaks määratud, siis wõib usaldaja igal ajal täitmist nõuda ning wõlgnik omalt poolt wõib igal ajal täita. Wiimane wõib seda mõnikord teha ka siis, kui kindel tähtaeg ette nähtud, näit. wõla maksamise puhul.

Kas peab wõlgnik tähtaja kättejõudmisega ise täitmist pakkuma, wõi peab tema ootama, kuni usaldaja tema käest seda nõuab? Kohustuse juures, mis õiguserif-

lumiseft wõi alufeta ribastamisest tekkinud, peab usaldaja esimesena täitmist nõudma. On aga lepingus täitmiseks kindel tähtaeg määratud, peab wõlgnik oma kohustust ise täitma, usaldaja meeldetuletamise wõi mitte meeldetuletamise peale waatamata (§ 3505 ja järgm.).

c) Täitmise koha all mõistetakse seda kohta, kus wõlgnik kohustatud on oma kohustust täitma ja usaldaja seda wastu wõtma. Nagu tähtaegi ripub täitmise koht kokkuleppest ehk kohustuse iseloomust ära. Kui seda aga siiski wõtmata on selgeks teha, siis wõib täitmist nõuda ehk pakkuda igas kohas, kus teda teha wõib, ilma et teine pool selle juures isearaliselt koormatud saaks (§ 3493). Kui täitmise koht lepingus selgesti ära tähen-datud, siis ei wõi wõlausaldaja täitmist teises kohas nõuda, ei ole ka kohustatud teises kohas täitmist wastu wõtma (§ 3499). Wõib täitmist aga mitmes kohas teha, siis on wõlgnikul õigus walida.

d) Täitmise wiis (образъ исполненія) peab wastama lepingus ettenähtud wiisile; puudub aga sellekohane kokkulepe, siis tuleb kohustuse siju ehk seaduse määrusi arwesse wõtta.

Täitmine peab sündima terwelt, ehk küll kohustuse objekt oma iseloomu järele jaotamist lubab. Minult isearalistel juhtumistel sunnib seadus ka osalist täitmist (частичное исполненіе) wastu wõtma, näit. peab weksli hoidja seda summat wastu wõtma, mida temale pakutakse, ning wõib weksli ainult ülejäänud summast protesteerida (Weksli s. § 47).

Wõlgnik peab nimelt seda toimust (дѣя-рвіе) täitma, mis kohustuses ette nähtud, ja ei tohi minisugust teist pakkuda. On, näit., usaldaja õigustatud teatawat raha summat saama, et wõi wõlgnik selle asemel wekslit wõi tšhekki pakkuda (§ 3514), seda wõib tema teha ainult wõlausaldaja wastawal nõusolekul.

Balti Gr. S. on weel mõned juhtumised ette nähtud, kus wõlgnikul teatawat ju-riidilised kergendused antakse, näit. § 3522

põhjal, kui wõlausaldaja tõrgub wõlgniku käest korralikku täitmist (надлежащее удовлетворение) wastu wõtmas, kui täitmine wõimata usaldaja elukohta mitte teadmise puhul jne., siis wõib wõlgnik wõla ehk asja kohtu deposiiti sissekanda, wastawa palwega, milles ära tähendada tuleb: 1) usaldaja nimi ja elukoht, kui see teada on; 2) kohustus, mille täitmiseks sisse kantakse; 3) põhjus, mis pärast täitmine ei saa otsekohse wõlausaldajale tehtud; 4) raha ehk asjade täpipealne ära-tähendamine (точное означение). 5) palwe asju wõlausaldajale wälja anda, kellele ka kohus sellest sissekandmisest teatab. Sissekandmine peab tehtud saama sellele kohtule, kellele nõudmine alluks, mis täitmise puhul wõiks tõusta.

Kõik see kergendus on wõlgniku huwides sisse seatud, see on tema õigus, aga mitte kohustus.

Peale selle on veel kergendused ette nähtud teatawatel juhtumistel maksu-jõuetu wõlgnikkude kohta (§ 3525 ja järgm.).

Kohustuse täitmise tõkestegemine lasub harilikult selle peal, kes jeda teinud on, kusjuures raha maksmist wõib kindlaks teha igasuguste lubatud abinõudega, eesimeses joones aga kwiitungitega ehk allkirjadega, mida raha wastuwõtja on kohustatud wastuwaidlemata wälja andma (§ 3531, 3532).

(Järgneb).

Ametlik osa.

Juhatuskiri Wabariigi Walitsuse poolt 9. weebruaril 1923 a. wastuõdetud isikutunnistuste ajutise määruse kohta („R. L.“ nr. 25 — 1923 a.).

(Wäljamõte „Riigi Teatajast“ nr. 33/34.)

Tähendatud ajutise määruse tähttamiseks seletab siseministerium järgmist:

1. Kui kohtades, kus isikutunnistuse kaasaastamine sunduslik, ilmiks tuleb, et mõnel isikul isikutunnistus kaajas ei ole wõi et ta jeda üldse muretsenud ei ole, siis seatakse kolku niisuguse isiku wastutuselewõtmiseks sellekohane protokoll; kui aga niisuguses kohas, kus isikutunnistuse kaasaastamine sunduslik ei ole, mõne isiku kohta selgub, et wiimane enesele isikutunnistust muretsenud ei ole, siis jarnasel juhtumisel protokoll ei tehta.

2. § 4 ja tema märkuses ettenähtud maks wõetakse ka iga §§ 5 ja 7 põhjal wäljaantawa isikutunnistuse pealt.

3. Isikutunnistusi wäljaandwad asutused ei wõi teelbuda § 5 ettenähtud isikutunnistuste ümbermahetamisest.

4. Isikutunnistuste kaotamisest kuulutatakse peale „Riigi Teataja“ weel „Eesti Politseilehes“.

27. weebruaril 1923 a. Nr. 36.

Siseminister E i n b u n d.

Administratiivastjade peawalitsuse juhataja E. M a d d i s o n.

Politsei peawalitsuse ülem R u b e n.

Kodanliste wõimude poolt nõuetawa kaitsemäelise kaasabi andmise seadus.

(Wäljamõte „Riigi Teatajast“ nr. 33/34.)

§ 1. Kodanlistel ametwõimudel on õigus kaitsemäeasfidi abiks kutsuda äärmistel korradel, kui po-

litseilised kaitseabinõud nende kõrwaldamiseks külbaldajad ei ole:

1) tulekustutamiseks igasugustel tulekahju korradel, samuti ka metjade, jooide wõi rabade põlemistel, waranduste järelwalwamiseks tulekahju ajal, weeputuse wõi muil juhtumistel, mis üldise õnnetusega ähwardawad;

2) ärajooksunud wangide tabamiseks wõi kuritegijate püüdmiseks, kui nad on suurel arwul wõi kui nende poolt sõjariistus wastuhakkamist wõib oodata;

3) wangide määratsemise lõpetamiseks wangistuskohtades;

4) sõjaristadega warustatud jalakaubawedajate jalkade tabamiseks;

5) üldist julgeolekut ähwardawate korratuste lõpetamiseks kodanlistele wõimudele hulgalistel wastuhakkamistel, riisumistel, waranduste häwitamistel wõi rüüstamistel;

6) tähtsamate walitsuse ja seltskondliste asutuste kaitseks, kui neid hädaoht ähwardab.

§ 2. Peale § 1 tähendatud juhtumiste wõib kaitsemäeasfidi abiks kutsuda teistes seadustes ettenähtud korras:

1) walweks riigimaranduste ja transportide saatmised;

2) kohtuotfuste täitmisele;

3) kaasabi kaitsewõimudele;

4) karauli pidamiseks.

§ 3. Ähwardawate korratuste ärahoidmiseks lubatakse kaitsemäeasfidi nende alaliseft asukohast wälja nõuda ainult nendesje kohtadesje, kus kaitsemäe kohapeal ei ole ehk on liiga wähesel arwul.

Walistes kaitsemäe asukohtades on, ähwardawat hädaohtu nähes, kodanlistel wõimul § 4 ettenähtud korras õigus nõuda, et eraforralisteks juhtumisteks

walmemeeskond määratakse, kes kaarmutesse jäädes walmis oleks wiibimata korratuste kohtadele ilmuma.

§ 4. Kaitsewäeosa abikstutsumise õigus on sise-ministril ning linna- ja maakonnapolitseil ülemal. Kaitsewäeosade jaatmist ühest maakonnast teise wõib nõuda ainult siseminister.

Tähendatud ametwõimud pörawad nõudmisega kaitsewäe abijaamiks wastawa garnisoni wõi wäeosa ülema poole, kui kohapeal alalist garnisooni ei ole.

Kaitsewäeosa abikstutsumisest teatawad politseil ülemad siseministrile.

§ 5. Kohtu asutamiseaduse §§ 159 ja 316 ja Krim. kohtup. seaduse § 272 ette nähtud juhtumistel on õigus nõuda kaitsewäeosade abi käesolewa seaduse § 4 teise lõike korras kohtu esimeestel otseteel, kohtu-uurijatel ja pristawitel — politseil ülema laudu. Abikstulnud wäeosa tegewust käsutab politseil kohtuwõimu ülesandel.

§ 6. Kaitsewäeosade abinõudmine avaldatakse kirjaltult. Juhtumistel, mil wiituda ei saa, wõib nõudmist avaldada ka muul wiisil, kuid nii, et garnisoni wõi wäeosa ülem oleks selgusel, et nõudmine on selle isiku poolt, kes selleks õigustatud, ja et garnisoni wõi wäeosa ülemal täpipealselt teada oleks, kuhu tema wäeosa peab jaatma. Muul wiisil waldataud nõudmine korratasse kirjaltult wiitumata esimesel võimalusel, hiljemalt aga kuue tunni jooksul.

§ 7. Nõudmises peab tähendatud olema, mis põhjustel kaitsewäeosa abi tarwilit, wäeosa soowitaw juurus ja muud olutorda selgitamad andmed. Väljajaadetawa wäeosa juuruse ja liigi määrab lõpulikult ülem, kelle poole kaitsewäelise abi nõudmisega pöratud.

M ä r k u s. Kui garnisoni wõi wäeosa ülem kodanliste wõimude nõudmist õigeks ei tunnista, siis teatab ta sellest oma otsetohesele ülemusele, kusjuures ta aga abinõudmise wiitumata täitma peab.

§ 8. Kodanliste wõimude korraldusel wõib wäeosaõid määratud kohale saata küüdi korras, samuti ka raudteel ja laewadel.

Kõik sõidu-, weoristade ja laewade omanikud, eraasutused ja raudteed on kohustatud wäeosaõid nendele määratud kohale wiima.

Wao ja ülespidamise kulud kaetakse sõjaminesteeriumi arwel.

§ 9. Sulgaliste korratuste lõpetamiseks peab kohale jaatma mitte vähem kui üks rood jalawäge, wõi kuulipildujate komando, wõi eskadron ratsawäge, wõi kahurwäeosa, mitte vähem kui kahesuurtükilises koosseisus, wõi soomuswägedest üks soomusauto wõi tank. Kui jala- wõi ratsawäge kohal ei ole, wõib jalawäe meeskonda korraldada ka kahurwäest ilma suurtükkideta vähemalt wiiekümne-

mehelises jalgas ning võimalikult ratsa. Jala- ja ratsawäeosale antakse tarbeforral kahur- wõi soomuswäeosad kaaja.

§ 10. Abikstajadetawa wäeosa ülem peab ohwitseri olema. Sulgaliste korratuste lõpetamise juures juhib wäeosa tegewust ameti järele kõige wanem väljajaadetud wäeosa ülematest.

§ 11. Kodanlised ametwõimud peawad kohaleilmunud wäeosa ülemale asja seisutorra ära seletama ja teatama ülesande, mis wäeosale täitmiseks antakse.

§ 12. Kodanlised ametwõimud pörawad kõigi oma nõudmistega abikstulnud wäeosa ülema poole ja ei käsuta ise sõdurid.

§ 13. Kodanlised ametwõimud ei ole õigustatud abikstulnud kaitsewäeosade ülemate peale panema iseiswate politseile omaeste kohuste täitmist, waid wõiwad nendelt omale kaasabi nõuda. Kodanlistele wõimudele jääwad kaitsewäeosa tegewuse ajal alale kõik nende seaduslikud õigused ja kohustused niisõrd, kui need ei takista wäeosa käsutamist ja ülesande täitmist.

§ 14. Kui wäeosa kohaleilmumisel korratused ei lõpe, siis, tehes wiimast hoiatust, wolitawad kodanlised ametwõimud kohaletulnud wäeosa ülemat tarwitusele wõtma tarwilikke abinõusid korratuste lõpetamiseks, rahwajalkade laialiajamiseks wõi nende finiwõimiseks.

§ 15. Abinõude tarwitamisel korratuste lõpetamiseks talitab wäeosa ülem iseiswalt, kuni tema leiab oma ülesande täidetud olemat. Kõik kohaleolewad ametwõimud peawad wäeosa ülemale ülesande täitmiseks toetust andma.

§ 16. Kui kodanlised ametwõime korratuste kohal ei leidu, siis toimetab wäeosa ülem kohale sõudes oma äranägemise järele kuni kodanliste ametwõimude kohaleilmumiseni.

§ 17. Kui korratust ilma sõjariistade tarwitusele wõtmiseta ei saa lõpetada, käseb wäeosa ülem oma äranägemise järele tarwitusele wõtta külmi sõjariistu wõi laskeriistu.

§ 18. Sõjariistu wõib tarwitada:

I. Pärast wolituste saamist kodanlised ametwõimud ja peale kolmekordset hoiatust pasuna ehk trummi signaaliga:

1) sõnakuulmata rahwahulga laialiajamiseks;

2) rahwahulga wastu, kes takistab kaitsewäe liikumist.

II. Kodanlise ametwõimu poolt wolitust ootamata, peale kolmekordset hoiatust pasuna ehk trummi signaaliga rahwahulga wastu, kes kaitsewäge sõnadega haawab.

III. Kodanlise ametwõimu poolt wolitust ootamata ilma ühegi hoiatuseta:

1) wangide ehk rahwahulga wastu, kes kaitsewäele peale tungiwad;

2) nende vastu, kes kaitseväeosa juuresolekul isikute vastu vägivalt tegevust teevad; kes vägivalt sellest hävitavad varandusi; nõnda sama ka tuleohu- ja tapjate vastu;

3) nende vastu, kes tahtsusti teevad mõni vastu hakkavad arreteerimise alla käivate isikute kinnivõtmisel.

§ 19. Karaulid, tunnimehed ja teised kaitseväelased, kes olid määratud kodanikele ametivõimudele abiks korratuste mahajurumisel, võivad sõjariistu tarvitada enesekaitseks, nõnda sama ka isikute kaitseks, kes nende kätte ehk nende valvetele olid usaldatud, kui ka vangistatud isiku vastu tema põgenemise juures.

§ 20. Abistututud kaitseväeosa jaadetakse tagasi, kui kodanlikel võimudel tema abi enam tarvilikuks ei pea.

§ 21. Selle seaduse maksamahakamisega kaotab oma jõu üldise tubermangu ajutamise seaduse (W. S. R. II t.) lisa § 316 märkuse juure.

Algfirjale allatirjutatud

Riigikogu abiesimees R. W i r m a.

Sekretäär T. K a l b u s.

„Riigi Teatajate“ nr. 33—37 siju.

„Riigi Teatajas“ nr. 33/34 on avaldatud: Abielu asjade kohtupidamise kord. — Abielu seaduse ja abielu asjade kohtupidamise korra maksmapanemise seaduse muutmise seadus. — Eesti Punase Risti korraldusseadus. — Petseri I. elektrijaama jaoks maavõõrandamise määruse tühistamise seadus. — Pornograafiliste väljaannete laialilaotamise ärastoidmise seadus. — Kohtupristamite tak. — Inženieride, arhitektide ja tehnikute kutseõiguste seadus. — Kodanike võimude poolt nõuetava kaitseväelise kaasabi andmise seadus. — Akestuse metsa ostu-müügilepingute asjus Naroowataguste ja Petserimaa maa-aladel. — Nimetused, ametist wabasus.

— Teadaanded G. W. kodakondsusest lahkunute üle.

„Riigi Teatajas“ nr. 35 on avaldatud: Riigi ametnikkude ja teenijate palgaseaduse täiendamise ja muutmise seadus. — Tulumaksu seaduse § 41 tähenduse 4 muutmise seadus. — Seadus wäitemaa-

pidajate rendilepingute pikenemise seaduse muutmise kohta. — Tartu linna administratiivpiirkonna laiendamise seadus. — Selwestreeritud Wene-Walli laemaehituse ja mehaanika a.-s. varanduste waltimiseks määratud operatsiooni fondi seadus. — Usutawa Kogu poolt 2. mail 1920. a. wastuõetud algkooli seaduse muutmise seadus. — Rahmahäälendamise tagajärgede lõpulil kokkumõte. — Riigikogu juhatusel otsus II. Riigikogu walimiste kohta. — Armuandmised, karistuse kergendus. — Määrus Tartu maakonna Krüüdneri ja Wastse-Kuuste waldade piiri diendamiseks. — Määrus Pärnu maakonna waldade piiride diendamiseks. — Määrus Wiru maakonna waldade piiride muutmise kohta. — Määrus telefonimaksude tasumise kohta eelsummade arwel. — Määrus Walgamaal, Taagepera wallas asuwa Taagepera mõisa maafutajailt nõutawa 1922. a. liikumata warenduste maksu diendamise asjus. — Juhatuskiri isikutunnistuste ajutise määruse kohta. — Määrus kaupade wäljawee ning tollimaksude kohta. — Juhthõõrid liha ja li-naseemnete wäljawee järewalwe kohta. — Ringkiri kohtuasutustele ametlikkude dokumentide ja ära-firjade wäljaandmise korra kohta. — Sunduslik määrus lõbustusmaksu wõtmise kohta Mõrtjälä alewis. — Sunduslik määrus kuulutuste ja reklaamide wäljapanetu ja korra kohta Jõgewa alewis. — Määrused wallasekretääride ja nende abide palga alamäärade, teenistuslisa ja ametipuhkuse kohta Wõru maakonnas. — Posti peawalitsuse teadaanded.

„Riigi Teatajas“ nr. 36/37 on avaldatud: Määrus hobuste passide määruse muutmise kohta. — Ringkiri maantee de lorraspidamise asjus Wabariigi meisailematele ja maakonnawalitsustele. — Juhatuskiri ajapikenduse andmiseks asunikkudele. — Määrus wiina ostulubade pealt nappi- ja lühõõri-kauplustes wõetawa maksu fiksemaksimise korra muutmiseks. — Määrus riigi kassatuste 1922. a. aruannete kokkuseadumise kohta. — Lija. — Juhatuskiri riigi kassatuste 1922. a. aruande kokkuseadumise määruse täitmise kohta.

Küsimused ja kostmised.

Nr. 527. Rairooni ülem W. Küsimus. Keegi teatab politsei rairooni ülemale (maal), et temal on isikutunnistus kaduma läinud ja palub korraldust uue isikutunnistuse saamiseks, ühtlasi palub isikutunnistuse aset käitwat dokumenti kuni uue saamiseni wälja anda, millega tarwiduse korral mõiks isikut tõendada. Mis-
supuse ehk kelle poolt wäljaantud aj. do-

kumendiga rahuldada eelnimetud isiku soowi?

Wastus. Ajutise isikutunnistuste wäljaandmist ei tule otstarbekohaseks pidada, parem oleks kaotajale teadaande puhul tehtud protokollist finnitud ära-kiri ehk wastaw diendus seniks wälja anda, kuni tarwiliste tõenduste põhjal võimalik on temale uut isikutunnistust wälja anda.

Wäljaandja: Toimetuskomisjon.

Wastutaw toimetaja: G. Maddison.

Tegelil toimetaja: K. Rogermann.

Kuulutused.

Tunnustakse maksusetaks järgmised isikutunnistused:

Allimann, Alide Madise t., w. a. Baltiskit pol. jsk. 28. 12. 19 a. nr. 1063.
 (2341).
Bauer, August Marie p., w. a. Tahkuranna wallawal. 22. 2. 22 a. nr. 446.
 (5704).
Dumpe, Elfriede Jakob t., w. a. Dražõe wallawal. 1919 a. nr. 792.
 (5838).
Jakob, Mihkel Jaani p., w. a. Jõõpre wallawal. 16. 1. 20 a. nr. 102.
 (5839).
Kerdo, Eduard Jaani p., w. a. Narwa l. pol. jsk. 1919 a.
 (5841).
Kerdo, Flora Augusti t., w. a. Narwa l. pol. jsk. 1919 a.
 (5841).
Sillaots, Mart Marti p., w. a. Jõõpre wallawal. 4. 1. 21 a. nr. 208.
 (5847).
Wuht, Juhan Hendriku p., w. a. Dražõe wallawal. 30. 12. 19 a. nr. 1103.
 (5848).
Sudis, Johannes Jaani p., w. a. Jõhwi pol. jsk. 17. 12. 19 a. nr. 837.
 (9564).
Rondratjew, Mihail Swani p., w. a. Jõhwi pol. jsk. 11. 6. 21 a. nr. 666.
 (9565).

Annuk, Marta Augusti t., w. a. Jõhwi pol. jsk. 11. 12. 20 a. nr. 1104.
 (9566).
Ross, Anna Jaani t., w. a. Jõhwi pol. jsk. 28. 11. 19 a. nr. 124.
 (9567).
Geofanow, Stepan Geofani p., w. a. Jõhwi pol. jsk. nr. 739.
 (9568).
Gramtsew, Pawel Peetri p., w. a. Jõhwi pol. jsk. 22. 4. 21 a. nr. 97.
 (9569).
Matwei, Helmi Joosepi t., w. a. Kolga wallawal. 31. 8. 20 a. nr. 1556.
 (9876).
Lepp, Johannes Jaani p., w. a. Antja wallawal. 18. 12. 19 a. nr. 213.
 (9877).
Adamson, Gustaw Jakob p., w. a. Kõnnu wallawal. 4. 2. 20 a. nr. 728.
 (9878).
Rüngaš, Jakob Jakob p., w. a. Kõnnu wallawal. 30. 12. 19 a. nr. 131.
 (9879).
Nikolajew, Marie Danieli t., w. a. Narwa l. pol. ülema p. 23. 12. 19 a. nr. 20908.
 (9892).
Ross, Jüri Mihkli p., w. a. Kodasulawal. 30. 12. 19 a. nr. 233.
 (9893).
Katmul, Hindrel Jüri p., w. a. Kolga wallawal. 23. 8. 20 a. nr. 1509.
 (9896).
Wilberg, Jaan Jüri p., w. a. Kolga wallawal. 30. 12. 19 a. nr. 789.
 (9897).
Rängjep, Rusta.
 (9945).

Teadaanne.

10 aprillil 1923 a. k. 10 hom. müüakse Kaarma-Suures wallas Kudjapäe mõisas enamakkumisel üks wähepruugitud kahehobuse töld Gustaw Nolcken'i metsatrahwi tasumiseks.

Müüdawat warandust wõib näha 1/2 tundi enne oksjoni algust.

Kuresaares, 3 märtsil 1923 a. Nr. 01154. Kuresaare Politsei jaoskonnaülem: allkiri

Sekretäär: allkiri

Oksjoni kuulutus.

Raasiku politsei jaoskonna ülem kuulutab sellega, et 23 märtsil s. a. kell 10 hom. saab Alawere wallas, Alawere mõisas Herman Pahlen'i liikuw warandus: majakraam, sõidu-, weo- ja hobuseriistad ja kööginõud, hinnatud 40, 300 marga peale — 1920 a. normiwlja waheraha tasumiseks, oksjoni teel ära müüdüd. Enamakkumine algab hinnatud hinnast. Raasiku politsei jaoskonna ülem: allkiri.

Shokolaad

„VIVAT“

A.-S. „Renommée“

Wabrik — Wolta tän. nr. 3
 Kontor — Wana Wiru tän. nr. 13
 Kõnetraat 16-72, Tallinn

Ühistegeliste asutuste
 keskpank

Eesti Rahvapank

asub nüüd
 omas majas,

S. Karja tän. 19.
 Kõnetraat 2-02.

JUHATUS.

Kirjastus A./S. „Warraku“ viimased kirjanduslikud uudised:

A. H. Tammsaare Pöialpoiss. Nowellid. Hind 150 marka.

Aino Kallas, Wõõras weri. Armastusnowellid. Tõlkinud Fr. Tuglas. Hind 100 mk.

Alma Ostra, Aino. Romaan. Hind 150 marka.
Gustaw Suits, Lapse süüd. Ballaad. Iluwäljanne. Ado Vabbe joonistustega. Hind 150 ja 200 mk.

Peeter Grünfeldt, Minewikku jälginas. Ajakirjanduslised mälestused Eesti ärkamisajast. Hind 80 mk.

Mait Metsanurk, Jumalata. Nowell. Hind 80 mk.
Jaan Lintrop, Surnute püha. Näidend. Hind 40 mk.

Jaan Lintrop, Euroopa. Kommet 3 waatuses. Hind 75 mk.

Kirjastus A./S. „WARRAK“

Tallinnas, S. Tatari tän 1. Tel. 6-81
Tartus, Rütli tän. 24-26. Tel. 3-20.

Kohale jõudnud suurem saadetus

õmblusmasinaid

Naumann, Pfaff,
Vesta, Clara jne.

jalgrattaid

Naumann, Mars,
Landeskroner jne.

Kr. Saar & Co.,

Tallinnas,

Wiruäärava puistee nr. 27.

Tartus, Raatuse tän. 2,
Rakweres ja Jõhwis.

14210

TULEKUSTUTUSE APARAADID

„MINIMAX“

üle 2 miljoni aparadi tarwitusel, 68.000 tulekahju „Minimax“iga kustutatud, üle 122 inimese tulehädast päästetud

Ainuesitus:

INGLIS-EESTI IMPORT Ko. A.-s.,

Tallinn, Wana-Wiru tän. 12.

Telegr. aadr.: Angloest.
Kõnetr. 3-55.

Politsei Peawalitsus

teatab, et Tartu maakonna

politseiülema abi

koht waba on ja isikud, kes soovivad selle kohale kandideerida ning tingimistele wastawad, wõiwad sellekohase kirjaliku soowiawaldusega ühes wastawate dokumentide juurelisamisega esineda Tartu Maakonnawalitsusele kuni 1. aprillini 1923 a. Kandideerida wõiwad ka politsei teenistuses seiswad ametnikud, Palk 5-ma palgaastme järele.

A. Tiits, end. E. Lohan,

kella, kuld- ja hõbeasjade kauplus,

TALLINN, KINGA TÄNAV Nr. 1.

soovitab oma alasse puutuvaid kaupe pühadeks mõõdukate hindadega.
Aus teenimine. Aupaklikult A. TIITS.

Ford sõidu-, veo- ja omnibusautod, Fordson traktorid, Fiat sõidu-
autod, Laurin & Klement autod, Daag veoautod
Clayton & Shuttleworth lokomobiilid igas suuruses
" " rehepeksu garnituurid
" " aurukatlad
" " naftamootorid
" " traktorid
" " ristikkeina seemne peksumasinad
Keigley gaasigeneraatorid ja mootorid. Saekaatrid igas suuruses
Oliver kahehobuse adrad. Randaalid 28 taldrekuga, traktorite jaoks.
Traktorite eriadrad soo, uuemaa jne. kündmiseks, wedruäkked.

Igasugused keemiaained kodumaa tehastele. Toiduaineid nagu:
Ameerika nisujahu, suhkrut, riisi jne. peab ootswalt
ladus ja müüb wõistlemata hindadega

WÄLISKAUBANDUSE KONTOR

HANS WINNAL — TALLINNAS,

S. TATARI T. Nr. 1.

Kõnetraat 3-42 ja 3-72.

14207

Eestimaa Kinnitus-Akts.-Selts, EKA,

juhatus: Tallinn, Pikk tän. nr. 6,

on tule-, transpordi-, tööliste- ja elukinnituste
juure üles wõtnud:

õnnetusjuhuste kinnitamise:

üksikute isikute igasuguste õnnetusjuhuste kinnitamine,
spordiseltsi liigete, tuletõrjajate j. n. e. kollektiiv-kinnitamine,
autobiililise sõitjate kinnitamine,
õhusõiduriistadel reisijate kinnitamine,
reisi-õnnetusjuhuste kinnitamine.

Teateid saab igaüks, kes asjast huwitet, maksuta ja täitsa mittekohustawalt.

14208

KINNITUS AKTSIA SELTS

EESTI LLOID

PEAKONTOR TALLINNAS

PIKK TÄNAW 28. — — — KÕNETRAADID: 6-24 ja 17-03.

TULE-, ELU-, ÕNNETUSJUHUSTE JA WEOKINNITUS

KINNITAGE OMA WARANDUST JA ELU,
KUNNI WEEL AEGA ON!

14206

EESTI-PRANTSUSE PANK

TELEGR. AADR. FRANCIBANK.

PIKK TÄN. 11.

—:—

KÕNETRAAT 918.

Pangamaja toimetab kõik-
sugu põhikirjas ettenähtud
operatsioonid.

EESTI-PRANTSUSE PANGA JUHATUS.

14209